

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-110-7-26>

ВИРАЖЕННЯ ЗГОДИ В ЖАНРІ ТЕЛЕВІЗІЙНОГО ІНТЕРВ'Ю: ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Алексенко С. Ф.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри германської філології

*Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна*

Телевізійний дискурс як соціокультурний феномен є частиною масово-інформаційного дискурсу, в якому взаємодіють вербальні та невербальні (візуальні) засоби комунікації з метою інформування та впливу на свідомість масової аудиторії. Телевізійному дискурсу притаманна складна і різноманітна смислова структура та жанрове розмаїття, адже будь-яка вільна і невимушена бесіда відбувається за чіткими жанровими формами [3, с. 257].

Жанр телевізійного інтерв'ю як інформаційний жанр є особливим типом творчої співпраці журналіста і певної особи або групи осіб. Поняття «інтерв'ю» визначається у довідковій літературі як діалог, який реалізує «закономірності спонтанного публічного мовлення» [4, с. 79]. Різновидами цього жанру новинної журналістики є інтерв'ю-думка, інтерв'ю з очевидцями та свідками, інтерв'ю-конфронтація, інтерв'ю-прес-конференція, власне інтерв'ю з ключовою особою, інтерв'ю-монолог, інтерв'ю-діалог, інтерв'ю-бесіда (інтерв'ю-полілог), інтерв'ю-бесіда за круглим столом, інтерв'ю-переказ [6, с. 112].

В телеінтерв'ю фактор спонтанності промови надає інтерактивному обміну репліками динамічний характер, а також сприяє виникненню явища зміни комунікативних ролей. Хоча й існує залежність між професійною діяльністю інтерв'ююваного та прагма-семантичними особливостями мовної поведінки учасників інтерв'ю – в інтерв'ю з політичними діячами переважає конфронтаційний, а в інтерв'ю з представниками творчих професій унісонний характер комунікації [2], категорія вираження згоди/незгоди завжди присутня в комунікації під час будь-якого телеінтерв'ю. В ході інтерактивного процесу інтерв'юер використовує мовні засоби для здійснення впливу на інтерв'ююваного з метою отримання необхідної інформації.

Аналіз інформаційних телеінтерв'ю в лінгвопрагматичному аспекті ґрунтується на розумінні комунікації між інтерв'юером та гостем як

низки виконуваних дій, однією з найчастотніших з яких є мовленнєвий акт згоди / незгоди, що може виникати як реакція на репрезентативи (мовленнєві акти, в яких мовець бере на себе відповідальність за істинність судження, що виражається [5, с. 181]). В діалогічному мовленні вираження згоди / незгоди ініціюється попереднім висловленням адресанта (A1), який використовує певні мовні засоби впливу на адресата (A2), і представляє собою констатацію точки зору A2 на істинність / хибність наданого A1 судження [1]. Вираження згоди / незгоди пов'язане з категорією діалогічності: у мовленні важливими є стимул і реакція, що передаються циклічно і відображають характер стосунків між смисловими позиціями комунікантів. Комунікативна поведінка співрозмовників проявляється в реалізації ними комунікативних стратегій як загальних напрямів комунікації і комунікативних тактик як сукупності практичних ходів в межах кожної стратегії.

Розглянемо особливості вираження згоди на матеріалі телеінтерв'ю програми «Hardtalk» на каналі BBC News, формат якої був заснований в березні 1997 і характеризується як «*in-depth, hard-hitting interviews with newsworthy personalities*» [7]. Гостями інтерв'юера Стивена Сакура стають лідери політичних організацій, спеціалісти з внутрішньо-, зовнішньополітичних та воєнних питань, парламентарі, політичні оглядачі, священники. Основними жанровими ознаками такого формату інтерв'ю вважаємо актуальність та новизну інформації, її суспільну значущість, спрямованість на широкий загал, часову обмеженість – 25 хвилин, соціально-політичну тематичну спрямованість. Оскільки з кожним гостем студії розмовляють тільки за темою, що входить в сферу його компетенції, то й обговорювані факти суспільного життя доводяться до глядача крізь призму поглядів запрошеної компетентної особи.

Основними стратегіями згоди в телеінтерв'ю Hardtalk є стратегії солідаризації та зближення. Стратегія солідаризації є однією зі стратегій кооперативної мовної поведінки і націлена на гармонійну взаємодію мовних партнерів. Розглянемо одну з тактик стратегії солідаризації – тактику позитивного коментування, яка найчастіше використовується в умовах диспуту. В її основі лежить актуалізація оціночного компонента висловлювання за допомогою таких дискурсивних слів як «just», «yet», «in this way», «obviously», «in general». Завдання подібних слів полягає в структуруванні інформації, акцентуванні уваги, в можливості краще передати ставлення мовця до сказаного. Так, у випуску BBC «HardTalk» за 24 липня 2015 року тодішній президент США Барак Обама погоджується з телекореспондентом Джоном Сопелем у тому, що Китай

зробив вагомий внесок в розвиток Африки, надаючи позитивне коментування фінансової допомоги Китаю в обмін на сировину з Африки.

Jon Sopol: *Well, haven't the Chinese got there first in Africa? You're going to go to the African Union Building, which was built with Chinese money, you're going to travel along Chinese-built roads, you're going to go past endless Chinese traders on those roads.*

Obama: *Well, the – what is true is that China – over the last several years, because of the surplus that they've accumulated in global trade and the fact that they're not accountable to their constituencies, have been able to funnel an awful lot of money into Africa, basically in exchange for raw materials that are being extracted from Africa.*

Президент Обама у якості згоди називає причини, що уможливили Китай спрямувати великі суми грошей на розвиток інфраструктури в Африці: надлишок коштів в результаті їхнього домінування на світовій торговій арені та відсутність необхідності звітувати перед своїми виборцями.

Основною метою стратегії зближення є встановлення / відновлення доброзичливих стосунків між комунікантами через тактику вибачення. Переважання стратегій зближення в західноєвропейській комунікативній культурі проявляється і якісно, і кількісно: комуніканти демонструють більше уваги до оточуючих, сигналізуючи на кожному кроці про те, що вони помічають тих, хто навколо, і посилають їм регулярні знаки симпатії і доброзичливості. Вони частіше вітаються, вибачаються, дякують, надають взаємну комунікативну підтримку, роблять компліменти. В результаті формується така риса європейського стилю комунікації, як комунікативна привабливість, або демонстративна привітність.

У випуску телеінтерв'ю Hardtalk за 25 жовтня 2016 року ведучий Стівен Сакур, спілкуючись з угорським міністром закордонних справ Петером Сійярто, підняв питання щодо політики Угорщини та її відносин з Європою:

«Stephen Sackur: *Will Hungary play by Europe's rules?*

Mr. Szijarto: *I apologise, of course, it is very important for us to protect the rights of people working here.»*

У відповідь міністр вибачився, хоча він не завдав жодної шкоди співбесіднику, проте визнав необхідним це зробити, адже у питанні інтерв'юера відчув приховану недовіру до Угорщини як до країни, яка здатна дотримуватися спільних європейських норм.

Отже, вираження згоди є невід'ємною прагма-семантичною особливістю дискурсивної організації жанру телеінтерв'ю. Стратегіями вираження згоди у телеінтерв'ю програми «Hardtalk» є стратегії

солідаризації та зближення, які покликані організувати мовленнєву взаємодію комунікантів та допомагати адресатові виражати свою позицію стосовно предмету обговорення. Перспективним в досліджуваному жанрі телевізійного дискурсу вважаємо з'ясування комунікативних стратегій і тактик вираження незгоди між адресантом та гостем студії.

Література:

1. Архипова Е. В., Клименко А. П. Речевой акт согласия/несогласия и средства его выражения в английском языке. *Вестник МДПУ імя І. П. Шамякіна*. 2009. №1 (22). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/rechevoy-akt-soglasiya-nesoglasiya-i-sredstva-ego-vyrazheniya-v-angliyskom-yazyke> (дата обращения: 01.07.2021).
2. Афанасьева И. В. Лингво-риторические особенности англоязычного интервью: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Санкт-Петербург, 2010. 221 с. URL: <http://cheloveknauka.com/lingvo-ritoricheskie-osobennosti-angloyazychnogo-intervyu>
3. Бахтин М. М., Походаев В.С. Эстетика словесного творчества. Москва: Искусство, 1986. С. 445.
4. Майданова Л.М., Дускаева Л.Р. Жанры публицистического стиля: Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред М.Н. Кожиной. М., 2003. С. 79-88.
5. Серль, Дж. Р. Классификация иллокутивных актов. *Новое в зарубежной лингвистике*. М. : Прогресс, 1986. Вып. 17 : Теория речевых актов. С. 170-194.
6. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики: монографія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2004. 129 с.
7. BBC News World Service URL: <https://www.bbc.co.uk/programmes/p004t1s0/episodes/downloads> (last accessed: 3.07.2021)